

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Järrestad Adress: Fröken
 Socken: SIMRISHAMN Berättat av: Katarina Holgersson
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1847; Simrishamn

Gatubelysning fanns ej förr.	s. 1.
Fiskare omkom under häftig storm.	s. 1.
Väktare som ropade ut klockslagen.	s. 1.
Fremberg slaktade grisar åt folk.	s. 1.
Varje kväll kl. 9 ringdes i kyrkan.	s. 1.
Varje förmiddag kl. 10 ringdes också i kyrkan.	s. 2.
Samlingsplats där folk hade sin ko.	s. 2.
Marknadsliv.	s. 2.
Tattare.	s. 2.
Fastlagen.	s. 3.
Vårfrudagen.	s. 3.
Ljusinbrinningsfesten okänd.	s. 3.
Påskan.	s. 3.
Sjunga maj i by.	s. 4.
Pingst.	s. 4.
Källor.	s. 4.
Midsommar.	s. 4.
Marknader.	s. 5.
Mårten.	s. 5.

Lucia.

M. 7635:1-8.

s. 5.

Julen.

s. 6.

Nyåret.

s. 7.

Trettondagen.

s. 7.

Stjärngossar.

s. 7.

Vad skrämde man barnen med?

s. 8.

Skatgillen.

s. 8.

Övernaturliga väsen.

s. 8.

ACC. N:R No. 7635 : 1.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Walter Welin .....
Härad: Järrestad ..... Adress: .....
-Socken: Simrishamn ..... Berättat av: Holgersson .....
Uppteckningsår: 1941 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-Min far var fiskare och omkom under en häftig storm för 60 år sedan, då de skulle ta torskkrokar. De gick ut från Simrishamn och en bror till mig omkom också. Då hade de odäckade båtar. Här var dålig hamn då. De fick ankra sina ekor var de kunde. Där som nu är kaj var fin sandkant. Gatorna voro bedrövliga förr i tiden. Skulle någon ut, fick han eller hon skaffa sig en ljusbit i en lykta och lysa sig fram med när det var mörkt. Här var rysligt mycket med tjuvar, tattare och skojare som höll till i krokarna. På gatorna gick väktare, och klockslagen ropades ut. Jag minns t.ex. en sådan väktare från den tiden då jag var flicka. Väktaren kom utanför gatan och skulle just ropa ut timmen, men så hade han en hund med sig som började "bjäbba" och som avbröt honom i hans tjänsteåliggande. Det såg så komiskt ut. Så skulle han just till att ropa, men måste samtidigt också på hunden. Och rätt som det var strök en fotgängare med sin avlånga fotogenlykta förbi. Sådana lyktor hängde också på lämpliga ställen i staden. De sutto på järnpålar, som voro nedstuckna i kullerstenarna. Lyktorna tändes på kvällen och släcktes på morgonen. I regel fanns dylika vid gatuhörnen, ingen annanstans.

I oktober kom Fremberg. Vem Fremberg var? Jo, det var han som slaktade grisar åt folk. Det förekom nämligen jordbruk mitt inne i staden. Uppe vid Tegelbruket är t.ex. ett stort jordbruk, som nu är bortarrenderat av sta'n. Hela stationsområdet har varit jordbruk förr, och ovanför sta'n ligger Gyllenberg, som också är stadens ägor.

Varje kväll klockan nio ringdes i kyrkan. De där väktarna jag talade om var gatuväktare - några kyrkoväkta-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7635:2

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Järrestad Adress:
Socken: Simrishamn Berättat av: Holgersson
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

re hade vi inte i den här staden. Klockan tio på förmiddagen ringde de så i kyrkan varje dag. Då visste man hur dags det var på förmiddagen.

På gräsplanen i den stora planteringen mitt emot kyrkogården samlades korna. Folk hade merendels en ko som de "körde" till samlingsplatsen, där hören tog hand om djuren. Hören skulle ha lön för att han passade korna.

Till marknaderna kom så mycket svartepettrar d. v. s. tattare och tjuvar. Jag minns en scen som etsade sig in i mitt minne. En gammal gubbe och hans dotter hade varit på marknad och sålt sin enda ko. De hade fått några styvror för kreaturet, men tattarna hade sett när de fick pengarna och passat på och stjäla dem i ett obevakat ögonblick. De grät bägge två, ty de voro av med både ko och pengar. I all synnerhet ansågs svartepettrarna vara farliga om man mötte dem på vägen mellan Simrishamn och Kivik, ty där påssade de på och råna folk. Folk var förr så rädda att åka den vägen, men nu är där lyckligtvis lugnt och pråktigt.

Här i staden ha också varit skickliga hantverkare, inte minst spinnrockssvarvare. Men kvinnornas lott var inte lätt. Kvinnorna sutto själva och band sina garn förr.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7635:3.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Järrestad Adress:
Socken: Simrishamn Berättat av: Holgersson
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Fastlagen.

-Kattutslagning har jag aldrig sett till här i Simrishamn. Men då en påg skulle bli fiskare, skulle pojken bestå en fjärdedels öl, och dessa fiskargillen avverkades vanligen vid fastan. En murare Andersson brukade spela fiol då och så dansade de, men sjön har tagit dem alla nu. När de kom ut på gamla skutor, som voro läck, så sjönk båtarna... Och så hade vi förstås bullar.

-Vilken dag?
-Om månda'n förstås!

✓ Vårfrudagen

firades inte alls. Inte heller några talesätt.

Ljusinbringningsfesten

känner jag inte alls till.

✓ Påskan.

-Dymmeln har jag för min del aldrig hört omtalas, men påskägg skulle vi ha. Och så risade vi varandra med ris vid påskan, på långfredagen - men det är det ingen som gör nu. Det var förr! Och så pickades det ägg nere vid hamnen. Vem som vann berodde på vilken som hade det starkaste ägget. Självt har jag inte varit med - det var mest pågar nere vid sjön som roade sig med sådant. Men jag har varit med om att färga ägg. Hur vi fick färgen? Den köptes, och så färgade vi i lökskal och kaffesump. På skärtorsdagen tilläts upptåg. Då skar vi ut lämpliga figurer och hängde på ryggen på folk. Men på långfredagen skulle vi vara absolut stilla.

Walter K. J.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 7635:4.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Järrestad Adress:
Söcken: Simrishamn Berättat av: Holgersson
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Sjunga maj i by
har jag själv aldrig varit med om.

✓ Pingst.
-Vid pingst satte vi alltid in grönt, och vi hade så snyggt och fint då. Till alla högtider skurades golven, och sedan ströddes sand på dem.

Källor
ha här inga varit som vi vallfärdat till och druckit ur.

✓ Midsommar.
-Var ha ni haft majstång?
-Nere i Planteringen har varit. Flickor och pojkar plockade blommor och grönt och klädde den gemensamt. Så hängde de grönt i dörrkarmarna - det är en sak som de inte gör nu! Kring majstången dansade de. Nere i planteringen vid sjön var dansbana förr och vidare hade de dans i Norregatan. Spelemännen spelade fiol, men vem som spelade minns jag inte.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7635:5.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Walter Welin .....
Härad: Järrestad ..... Adress: .....
Socken: Simrishamn ..... Berättat av: Holgersson, fröken .....
Uppteckningsår: 1941 ..... Född år 1847 i Simrishamn .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Marknader .

-Marknaderna spelade förr en mycket större roll än nu. I oktober var här stormarknad, och då kom göingarna med träsaker och bönderna från byarna häromkring körde in sina grönsaker och rotfrukter. Nu kommer de tisdag och fredag i varje vecka, men förr skulle man köpa så att man stod sig för vintern. Då grävde vi ner morätter, rabbor och kål.

✓ Mårten.

-Mårten firades med gås eller anka och svartsoffa. I mitt hem höll vi oss alltid med fem stycken livgäss, vilka kostade 2. 50 stycket, Vi kallade aldrig mårten för "lilla jul". Några föreningar e.d. firade inte heller Mårten gemensamt.

✓ Lucia

firades inte i min ungdom.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7635:6.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Walter Welin .....
Härad: Järrestad ..... Adress: .....
Söcken: Simrishamn ..... Berättat av: Holgersson .....
Uppteckningsår: 1941 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Julen.

- Förekom särskild julmarknad i Simrishamn?
- Nej.
- Bakade ni själva?
- Vi gick till bagaren och slog upp det bröd som vi sattt i deg hemma. Vi brukade baka hos "Tore Bagare",
- Slaktade ni också till julen?
- Ja. Vi hade en gris, som slaktades då, och ibland hade vi t.o.m. en som vi slaktade vid påsk.
- Bryggde ni själva juldrickat?
- Ja.
- Hade ni julgran?
- Alltid hemma hos oss, med ljus och "allting" i.
- Var köptes granarna?
- De såldes på torget.
- Förekom julträd före julgranarna?
- Nej.
- Satte ni granar eller enar utanför porten?
- Nej.
- Satte ni upp nek åt fåglarna?
- Ja, det gjorde vi, men fåglarna fördärvade vinbärsbuskarna.
- Prydde ni rummen med bonader eller satte ni upp kronor av halm eller papper?
- Nej, inte alls.
- Lade ni halm på golvet?
- Nej.
- Stöpte ni ljusen hemma?
- Vi köpte själva talg och sedan stöpte vi ljus hemma och senare köpte vi stearinljus.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7635:7.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Walter Welin .....
Härad: Järrestad ..... Adress: .....
Socken: - Simrishamn ..... Berättat av: Holgersson .....
Uppteckningsår: 1941 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Julen forts. 2.

-Vad åt ni för julmat?

-"Norsk" fisk och gröt och skinka. Även skinka förekom i äldsta tid. De hade alla sorters kött på ett stort lerfat när det var jul, och så hade vi det med.

-Gav ni varandra julklappar?

-Ja ja men! Julagubben var utstyrd och kom in med påsen. Hemma hos oss var stora släkten då.

✓ Nyåret

vakades in och så ringdes det

✓ Trettondagen.

-I äldsta tid gick här stjärngossar. De voro klädda i vita "skjortelasar" och så sjöng de. De hade en stjärna på en stång. De gick inte så mycket i själva staden men väl i gårdarna här omkring, och så fick de mat och traktering. När jag såg pågar som var utklädda till stjärngossar? Jo, då var jag tjugo år. Det är femtio år sedan det upphörde, den där gamla seden.

-Varför gick stjärngossarna egentligen omkring och sjöng?

-De skulle hitta på något. De var fattiga och behövde en bit mat, det är min uppfattning. Något annat var det nog inte.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 7635:8.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Järrestad Adress:
Socken: Simrishamn Berättat av: Holgersson
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vad skrämde de barnen med?

-Det vet jag inte, för jag har aldrig blivit skrämde vare sig med sotaren eller något annat.

Skatgillen.

-Talade aldrig någon om skatgillen?

-Nej. Här var en hel del gamla träd. Där sköt de visserligen allt som oftast skator, men några gillen ställde de inte till med.

Jättar.

-Talade aldrig någon om jättekast eller sägner om jättar?

-Å nej!

Troll.

Å nej!

Bäckhästen

talade däremot min far om, men jag kommer inte ihåg sådant "skit" nu!

Kyrkogrimmen

har jag aldrig hört talas om.

Skriv endast på denna sida!